

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt XX. Idem Priori sancti a Fridiani Lucan.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPVT XX.

Idem Priori sancti^a Fridiani Lucan.

Quærenti quid per censuram eccl. intelligi debeat, cum hujusmodi clausulam in nostris literis apponimus: respondemus, quod per eam non solummodo ^binterdicti, sed ^csuspensionis, & ^dexcommunicationis sententia valeat intelligi, ut iudex discretus, rerum, & personarum circumstantiis indagatis ferat, quam magis viderit expedire.

NOTÆ.

1. ^a *Sancti Fridiani.*] Ita etiam legitur in tertia collectione. *sub hoc tit. cap. 4. & in c. quærenti. de offic. deleg. ubi extat alia pars hujus Decretalis, ut iam notavi.*
2. ^b *Interdicti.*] De qua censura egi in cap. cum inter. de consuet. cap. 2. de his quæ fiunt à Prælat. cap. quod in te. de panis. Et remiss.
- ^c *Suspensionis.*] De qua censura egi in cap. 1. Et 3. de cleric. excom.
- ^d *Excommunicationis.*] Tam minoris, quam majoris, de quibus egi in c. significavit. de sent. excom.

COMMENTARIUM.

3. **P**ro hujus textus expositione sciendum est, irregularitatem generaliter censuram non esse, quia irregularitas in genere suo non est vinculum, sententia, nec pœna, sed inhabilitas, & canonicum impedimentum contractum aliquando sine culpa: 1. si quis viduam, 50. dist. & ex præsentis textu deducitur, probaturque ex eo, quia censura in productione est sententia, & medicina respiciens ut suum ultimum finem obtinatis sanitatem, & reditum in semitam rectam, c. andi. 1. q. 3. c. 1. de sent. excom. lib. 6. Irregularitas verò non dicitur medicina, cum non præsupponat opus peccaminosum, immò aliquando merito iniquum, quo gratia acquiritur; in esse tamen deducta censura separat à participatione sacramentorum, & communione fidelium, c. Engeltrudam 3. q. 4. cap. 1. de re judic. Hæc irregularitas tantum privat ab Ordinum susceptione, exercitioque. Differt in remotione, quia censura tollitur absolutione, irregularitas verò dispensatione. Trid. sess. 14. cap. 7. & sess. 24. de reform. cap. 4. Nec contrarium probat textus in c. nuper. de bigamis, ubi cum agatur de irregularitate quæ provenit ex bigamia, dicitur clericum de facto contrahentem matrimonium eadem censurâ credi irretitum; nam verbum illud *censura*, accipitur pro rigore sacrorum canonum, ut docent Butrius, & Anania in præsentis, Cirea eam verò irregularitatem, quæ ex delicto nascitur, dubium est apud Doctores. Negant omnes repetentes in præsentis, Suarez de censur. disp. 1. sect. 3. Sylvest. verbo *Censura*, & alij apud Dianam p. 1. tract. 11. resol. 27. Moventur primò ex præsentis textu, ubi cum omnes censuræ species referantur, nulla irregularitatis mentio sit. Deinde quia irregularitas tantum privat ordinis susceptione, censura verò etiam receptione aliorum sacramentorum. Rursus quia irregularitas non parit aliam, si irregularis celebret; sed qui aliâ censurâ ligatus celebret, irregularis manet, cap. 1. c. si celebrat, de cleric. excom. Ergo quia irregularitas censura non est. Tandem, nam censura tollitur absolutione, irregularitas verò dispensatione: ergo quia censura non est. Contrarium verò, scilicet irregularitatem ex delicto provenientem esse censuram, tenuerunt

Thomistæ, Bañes, & Aragon. ad 2. 2. D. Thoma 9. 64. art. 8. Sorus in 4. dist. 22. q. 3. alij quos laudat, & sequitur Gibalinus de irregul. c. 1. q. 2. Cum enim similis irregularitas sit pœna ob delictum inflicta, & priver uti bonorum spiritualium, quid mirum si appelletur censura. Quâ sententiâ retentâ, etsi contrariam non improbabilem dicat Diana supra tract. 11. resol. 27. non obstant fundamenta prioris sententiæ; nam ea omnia tantum probant irregularitatem esse diversam speciem censuræ, non tamen non esse censuram. Nec etiam obstat præsens textus, in eo enim tantum asseritur, in rescriptis Pontificiis irregularitatem non comprehendi nomine censuræ, quia licet censuræ species sit, tamen nunquam censetur appellatione censuræ venire, nisi specialiter id exprimat ob gravitatem pœnæ, & quia ita ex stylo Curie observatum fuit. Democops, nam in præsentis textu, iunctâ aliâ ejus parte, quæ extat in cap. quærenti. de offic. delegat. agitur de censuris imponendis ab homine, hoc est à iudice delegato. Sed irregularitas ab homine imponi non potest. Igitur Innocentius accipiendus est ita, ut appellatione censuræ, quæ ab homine imponi potest, irregularitas non comprehendatur, quia illa à iudice delegato imponi non valet. Nec obstat quod irregularitas non privat ab his, quæ aliis censuris irretitis denegantur; illud enim tantum probat, non dari eisdem effectus in irregularitate, ac in aliis censuris; non tamen inde inferitur, irregularitatem censuram non esse; nam suspensio licet non priver nisi tantum rebus spiritualibus, ut excommunicatio: est tamen censura, ut in præsentis textu docetur. Nec obstat quod irregularitas non producat aliam irregularitatem, ut parit censura; nam id non provenit ex eo, quod irregularitas censura non sit, sed quia ligatus aliâ censurâ privatus est tantum rebus spiritualibus, & adhuc capax manet recipiendi sacros ordines: qui verò irregularis est, iam non habet amplius, quod amittat, quamvis ex aliis causis possit etiam fieri irregularis, quia hæc tota res moralis est. Unde ex variis causis proficisci potest hoc impedimentum, ut probat Gibalinus de irregul. dicto cap. 1. q. 2. Nec quod de solutione irregularitatis DD. contrariæ sententiæ adducebant, aliquid facere potest; fatemur enim irregularitatem dispensatione superioris tolli; non tamen concessâ tempore alicujus jubilei facultate absolventi à quibuscunque censuris, confessarius potest absolvere ab irregularitate, quia id expressè inhibuitur est à Gregorio XIV. anno 1590. & Clemente VIII. anno 1592. & anno 1597. ut referunt, & probant Trullench. in Bullam, lib. 1. c. 2. §. 7. dub. 17. P. Mendo eod. tract. disp. 25. c. 19. Cujus differentiar ratio ex eo provenit quia cum irregularitas sit major pœna, & ita difficilior in solutione, cap. cum illorum, iunctâ glossâ verbo *Minoris*, de sent. excomm. ideo concessâ generali facultate absolventi à censuris, non censetur concessâ potestas

testas dispensandi in irregularitate, ut docet Bor-
galius *de irregul. cap. 6. n. 19.* Regulares verò Præla-
ti possunt virtute suorum privilegiorum in iis irre-
gularitatibus, quæ ex delicto occulto proveniunt,
præcipuè in illis, quæ ob violationem censuræ

contrahuntur, dispensare, ut probant Fragoso *de*
regim. Christ. Reip. tom. 2. lib. 1. disput. 24. §. 7. Bal-
seus *in floribus Theolog. verbo casus reservatus, §. 7*
num. 29. Bordonus *in consil. regul. tom. 1. resol. 6. n. 10.*
Diana *part. 9. tract. 8. resol. 50.*

CAPUT XXI.

Idem^a *Casaraugustano Episcopo.*

Quid per novalis vocabulum intelligi debeat, à nobis tua fraternitas requisivit. Li-
cèt autem quidam dixerint, quod novale sit terra præcisa, quæ anno cessat, aliis
asserentibus, quod ex silva, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, fieri no-
vale dicatur, quarum utraque interpretatio ex civilibus legibus colligitur; Nos tamen in-
quisitioni tuæ taliter respondemus, quod eam credimus prædecessorum nostrorum in-
tentionem fuisse, cum piis locis indulgentiam de novalibus concesserunt, ut novale
intellexerint agrum de novo ad cultum redactum, de quo non extat memoria, quod
aliquando cultus fuisset: sed nec de quolibet tali novali credimus eis indulgentiam fore
concessam, nisi de illo dumtaxat, cujus decimas religiosus potest conventus absque
gravi detrimento parochialis Ecclesiæ detinere, cum talis sit sæpe locus incultus, de
quo parochialis Ecclesiæ magnos percipit decimarum ratione proventus.

NOTÆ.

^a *Casaraugustano.*] Ita etiam legitur in

tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 5.* de Casar-
augustana Metropoli egi *in cap. dudum 31.* de
privil.

CAPUT XXII.

Idem Abbati de^a *Alcobatia, & F. & P. monachis Alcobatie.*

Venerabili fratre nostro N. Colimbriensi Episcopo didicimus conquereute, quod
cum fratres sanctæ^b Crucis monasterium de Arganil sub protectione sua nuper
receperint, quod suis prædecessoribus Episcopalia jura consueverat ab antiquis
temporibus exhibere, nunc quodam de Canonicis tuis sine suo consensu ibi facto Prio-
re, occasione cujusdam privilegii à bona memoriæ Clem. Papa prædecessore nostro ve-
ritate tacitâ impetrati, eidem Episcopo debitam obedientiam denegat exhibere: inde
sumptâ occasione, quod per matricem Ecclesiam non^c Cathedralem intelligunt, sed
Romanam. Quia verò non est nostræ intencionis, ut jura fratrum nostrorum tempo-
ribus nostris indebitè minuantur, causam vobis duximus committendam, per scripta
Apostolica mandantes, quatenus si vobis aliud non occurrerit, propter quod dictus
Prior non debeat diocæsano Episcopo respondere, eum ad præstandam dicto Episco-
po debitam reverentiam, sicut prædecessoribus Episcopis præstiterunt, appellatione
remota per censuram ecclesiasticam compellatis. Nos enim per matricem Ecclesiam
Cathedralem intelligere volumus, non Romanam, non obstante privilegio in præ-
judicium Colimbrien. Ecclesiæ per subreptionem obtento. Quod si non omnes, &c.
Duo vestrum, &c. Datum Romæ, &c. III. Kal. Junii.

NOTÆ.

- I. ^a *Alcobatia.*] Ita etiam legitur in tertia col-
lectione. *sub hoc tit. cap. 6.* & in Registro
epistolarum Innocentij edito à Sirleto, *fol. 101.*
De hoc monasterio Alcobatie egi *in cap. de rescr.*
b *Fratres sanctæ Crucis.*] De quibus Canoni-
cis regularibus, & controversiis cum Colimbriensi
Episcopo egi *in cap. 14. de privil.*
2. ^c *Cathedralem.*] Ecclesia Cathedralis propriè
appellatur matrix, quia mater, magistraque est om-
nium Ecclesiarum diocæsif; unde lato modo Ec-
clesiæ, quæ sub se alias habent, dicuntur matricæ,
ut probant Azor p. 2. *in sit. lib. 3. cap. 12. 9. 13.* & *lib. 9.*
cap. 3. Barb. *in c. ad audientiam. num. 7. de decimis:*
quo modo Ecclesia matrix accipitur *in c. ad audien-*

tiam. el. 1. de Eccles. edific. c. ex transmissa, de præ-
script. c. præterea. el. 2. de transact. Clement. 1. de sen-
tent. ex com. Propriè tamen, & strictè Ecclesia ma-
trix tantum Cathedralis dicitur, nisi qualitas materiæ
aliud expostulet, ut in præfenti docetur, & in cap.
ex transmissa, de præscript. Illustrant Rebuffus de
decimis quæst. 6. num. 6. Moneta *eod. tract. cap. 7. n. 3.*
Sayrus *in thesauro, lib. 3. cap. 33.* Tondutus *part. 1. re-*
sol. canonic. cap. 46. nu. 10. Barbosa *in Clement. 1. de*
sent. ex com. Frances de Eccles. Cathed. cap. 15. n. 171.
Et Romana Ecclesia, quæ omnium est mater, pri-
ma matrix appellatur, Cathedrales verò respectu
illius secundæ matricæ, respectu verò totius Epif-
copatus, primæ appellantur. Glossa. *in l. decerni-*
mus 15. verbo Matricæ, Cod. de sacros. Eccles. Pro-
sequitur Frances *ubi proximo.*

CAPUT